

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371) 67388624 • fakss (+371) 67388634 • e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

AS „Rietumu banka”
Reģ. Nr. 40003074497
Brīvības iela 54
Rīga, LV – 1011

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem
Rīgā

2007.gada 4.oktobrī

Nr.43-lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2007.gada 24.jūlijā saņemts (...) un (...) (turpmāk – *Patērētāji*) 2007.gada 20.jūlija iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*) par 2004.gada 10.augustā starp *Patērētājiem* un AS “Rietumu Banka” (turpmāk – *Banka*) noslēgtā Aizdevuma līguma (...) (turpmāk – *Aizdevuma līgums*) 2.3.punktā paredzēto, ka “*Gadījumā, ja Aizņēmējs veic Aizdevuma vai tā daļas pirmstermiņa atmaksu, refinansējoties uz citu kredītiestādi vai finansu institūciju, Banka ir tiesīga ieturēt komisijas maksu 2% (divu procentu) apmērā no pirmstermiņa atmaksātās Aizdevuma daļas par refinansēšanās procesa nodrošināšanu. (..)*”. *Iesniegumā* lūgts uzlikt par pienākumu AS “Rietumu Banka” atbrīvot *Patērētājus* no komisijas maksas no pirms termiņa atmaksātās aizdevuma daļas sakarā ar refinansēšanos uz citu kredītiestādi.

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē**:

1. 2004.gada 10.augustā starp *Banku* un (...) un (...) (turpmāk – *Patērētāji*) tika noslēgts *Aizdevuma līgums*.
2. 2007.gada martā *Patērētāji* pieņēma lēmumu refinansēties uz citu kredītiestādi un veikt pirmstermiņa atmaksu, 2007.gada 23.martā iesniedzot *Bankai* 2007.gada 22.marta iesniegumu, kurā *Patērētājs* informēja *Banku* par refinansēšanos uz citu kredītiestādi, kā arī lūdza izskatīt iespēju atbrīvot viņu no *Aizdevuma līgumā* noteiktās komisijas maksas 2% apmērā no pirms termiņa atmaksātās aizdevuma daļas sakarā ar refinansēšanu uz citu kredītiestādi.
3. 2007.gada 16.jūlijā sagatavota Vienošanās (...) (turpmāk – *Vienošanās*), saskaņā ar kuru *Banka* ir pieņēmusi ieturēt no *Patērētājiem* komisijas maksu EUR 475,97 apmērā, kas sastāda 1% no kredīta atlikušās summas.
4. Pamatojoties uz *Patērētāju Iesniegumā* minēto un, ievērojot *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 25.panta astotās daļas 1.punkta noteikumus, kā

arī, pamatojoties uz MK 2006.gada 1.augusta noteikumu Nr.632 Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums (turpmāk – *Nolikums*) 6.4.apakšpunktu, PTAC 2007.gada 26.jūlija vēstulē Nr.21-04/5860-G-246 pieprasīja *Bankai* iesniegt rakstveida skaidrojumu par *Patērētāju Iesniegumā* minēto, par *Aizdevuma līguma* 6.3.punkta atbilstību PTAL un MK 1999.gada 13.jūnija noteikumiem Nr.257 *Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu* (turpmāk – *Noteikumi*), kā arī sniegt informāciju par to, vai šādi līguma projekti tiek piedāvāti arī citām personām, kas atbilst PTAL 1.panta 3.punktā noteiktajai „patērētāja” definīcijai.

5. 2007.gada 8.augustā saņemta *Bankas* 2007.gada 6.augusta paskaidrojuma vēstule Nr.42-13-9/5150 „Par (...) un (...) 20.07.2007. iesniegumu” (turpmāk – *Paskaidrojums*), kurā norādīts, ka, ņemot vērā, ka *Patērētāji* visu *Aizdevuma līguma* darbības laiku bija savlaicīgi veikuši maksājumus, *Banka* samazināja *Aizdevuma līgumā* noteikto komisijas maksas par refinansēšanas procesa nodrošināšanu apmēru līdz 1% no pirms termiņa atmaksāšanai paredzētās summas.

Paskaidrojumā norādīts, ka „*Aizdevuma līgums neparedz nekādu komisiju vai kompensāciju par aizdevuma pirms termiņa atmaksu, bet paredz tikai to, ka Patērētājam par pirmstermiņa atmaksu ir jābrīdina Banka vienu dienu iepriekš. Arī komisijas maksu vai kompensāciju „sakarā ar refinansēšanu” Aizdevuma līgums neparedz, kas nozīmē, ka Patērētājs bez jebkādas kompensācijas vai komisijas maksāšanas Bankai varēja pirms termiņa, brīdinot Banku vienu dienu iepriekš, atmaksāt aizdevumu, izmantojot citas kredītiestādes finansējumu”.*

Paskaidrojumā minēts, ka „*Banka, kā jebkura komercsabiedrība, kuras saimnieciskās darbības mērķis ir peļņas gūšana, ņem maksu par saviem pakalpojumiem, sakarā ar ko Aizdevuma līgumā tika paredzētas Bankas tiesības ieturēt komisijas maksu 2% apmērā no pirms termiņa atmaksātās aizdevuma daļas par refinansēšanas procesa nodrošināšanu”.*

Banka Paskaidrojumā apgalvo, ka *Bankas* komisija par refinansēšanas procesa nodrošināšanu ir *Bankas* maksa par konkrētu *Bankas* darbību, t.i., pakalpojumu, kas ir nepieciešams konkrētajam aizņēmējam, dotajā gadījumā *Patērētājam*, lai saņemtu aizdevumu citā kredītiestādē nevis kompensācija par pirms termiņa aizdevuma atmaksu.

Tāpat *Paskaidrojumā* norādīts, ka *Aizdevuma līgumā* 2.3.punktā ir noteikta *Bankas* pakalpojuma – „refinansēšanas procesa nodrošināšana” cena, nevis kompensācija par aizdevuma pirms termiņa atmaksu, sakarā ar ko minētais *Aizdevuma līguma* punkts nav pretrunā ar PTAL un *Noteikumu* 19.punktā noteikto.

6. 2007.gada 23.augustā PTAC nosūtīja *Bankai* vēstuli Nr.21-04/6771-G-246, kurā pieprasīja *Bankai* iesniegt pierādījumus tam, ka *Banka* ir samazinājusi *Aizdevuma līguma* 2.3.punktā noteikto komisijas maksas par refinansēšanas procesa nodrošināšanu apmēru līdz 1% no pirms termiņa atmaksāšanai paredzētās summas, kā arī sniegt informāciju par to, vai *Vienošanās* starp *Banku*, *Patērētājiem* un AS „Hansabanka” ir parakstīta.

7. 2007.gada 10.septembrī PTAC saņemta *Bankas* 2007.gada 4.septembra atbildes vēstule „Par komisijas maksas samazināšanu” Nr.42-13-9/5772 (turpmāk – *Vēstule*), kurā norādīts, ka fakti, ka *Banka* ir samazinājusi komisijas maksu līdz 1%, pierāda tas, ka ir sagatavots 2007.gada 16.jūlija *Vienošanās* ar AS „Hansabanka”, *Patērētājiem* un *Banku* projekts, kur 1.3.1.punktā ir norādīts no *Aizdevuma līguma* izrietošo saistību apmērs pret *Banku*, proti, neatmaksātā aizdevuma pamatsumma, uzkrātie procenti un komisijas maksa par refinansēšanās procesa nodrošināšanu, kas uz

Vienošanās sagatavošanas dienu ir aprēķināta 1% apmērā no pirms termiņa atmaksāšanai paredzētās summas.

Vēstulē minēts, ka arī *Patērētāju Iesniegumā* ir norādīts, ka 2007.gada 20.jūlijā ir sagatavota starpbanku *Vienošanās*, saskaņā ar kuru *Banka* ir nolēmusi ieturēt komisijas maksu 1% apmērā.

Tāpat *Vēstulē* norādīts, ka *Banka* sagatavoja *Vienošanās* projektu un elektroniskā veidā nosūtīja AS „Hansabanka” saņemšanai un parakstīšanai no AS „Hansabanka”, *Patērētāju* puses. *Banka* joprojām nav saņēmusi pārējo līdzēju parakstītu *Vienošanos*, līdz ar to arī *Bankai* līdz šim nav bijusi iespēja to parakstīt.

Izskatot lietā esošos materiālus, **PTAC secina:**

1. Lai arī *Aizdevuma līgumu Patērētāji* ir parakstījuši, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu noslēgšanas noteikumiem: līguma netaisnīgs noteikums var tikt atcelts, ja tas nav ticis apspriests. Tikai līguma parakstīšana no patērētāja puses un informētība par līguma saturu nav uzskatāma par apspriešanu. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā noteikto „līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus”. *PTAL* 6.panta sestā daļa nosaka, ka „ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi”, kā arī atbilstoši *PTAL* 3.panta septītās daļas noteikumiem „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”. Iepriekš minētā norma uzliek pierādīšanas nastu pakalpojuma sniedzējam gadījumos, kad pastāv domstarpības par to, vai attiecīgie līguma noteikumi ir vai nav savstarpēji apspriesti.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji, savstarpēji apspriežoties (savstarpēji apmainoties viedokļiem), ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (skat., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedumu lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

No lietas apstākļiem neizriet, kā arī *Banka* atbilstoši *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumiem nav iesniegusi pierādījumus par to, ka *Aizdevuma līguma* noteikumi tikuši apspriesti ar *Patērētājiem*. Tādējādi **PTAC** secina, ka *Aizdevuma līguma* noteikumi ir uzskatāmi par neapspriestiem ar *Patērētājiem*.

2. Izskatot lietā esošos materiālus, **PTAC** secina, ka (...) un (...) ir uzskatāmi par patērētājiem *PTAL* 1.panta 3.punkta izpratnē un *PTAL* 1.panta 4.punkta izpratnē *Banka* ir uzskatāma par pakalpojuma sniedzēju, līdz ar to noslēgtajam *Aizdevuma līgumam* ir jāatbilst patērētāju tiesību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

Lietā pastāv strīds, vai starp *Patērētājiem* un *Banku* noslēgtajā *Aizdevuma līgumā* ietvertais 2.3.punkta noteikums ir uzskatāms par tādu, kas pārkāpj *Patērētāju* tiesības un ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.

Līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam (PTAL 6.panta trešā daļa).

3. Aizdevuma līguma 2.3.punkts nosaka, ka „Gadījumā, ja Aizņēmējs veic Aizdevuma vai tā daļas pirmstermiņa atmaksu refinansējoties uz citu kredītiestādi vai finanšu institūciju, Banka ir tiesīga ieturēt komisijas maksu 2% (divu procentu) apmērā no pirmstermiņa atmaksātās Aizdevuma daļas par refinansēšanās procesa nodrošināšanu. Pārējos gadījumos komisijas maksa par Aizdevuma pirmstermiņa atmaksu netiek ieturēta.”

PTAL 8.panta trešā daļa nosaka, ka „Patērētājam ir tiesības izpildīt savas saistības pirms patērētāja kreditēšanas līgumā noteiktā termiņa. Šajā gadījumā viņam ir tiesības uz kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu”.

Savukārt kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazinājumu reglamentē Noteikumi, kuru 17.punkts nosaka, ka „Patērētāja pienākums ir maksāt procentus un citus maksājumus tikai par to laikposmu, līdz kuram patērētājs nokārto savas kredīta saistības”. Noteikumu 19.punkts paredz, ka „Kredīta devējam nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa”.

PTAC konstatē, ka gadījumā, kad Patērētāji izmanto savas likumā noteiktās tiesības un veic kredīta atmaksu pirms noteiktā termiņa, tad saskaņā ar Aizdevuma līguma 2.3.punkta noteikumu Patērētājiem papildus ir jāmaksā Bankai komisijas maksa 2% apmērā no pirmstermiņa atmaksātās aizdevuma daļas par refinansēšanās procesa nodrošināšanu.

PTAC nepiekrīt Bankas Paskaidrojumā norādītajam, ka Bankas komisija par refinansēšanas procesa nodrošināšanu ir Bankas maksa par konkrētu Bankas darbību, t.i., pakalpojumu, kas ir nepieciešams konkrētajam aizņēmējam, dotajā gadījumā Patērētājam, lai saņemtu aizdevumu citā kredītiestādē nevis kompensācija par pirms termiņa aizdevuma atmaksu.

PTAC ņem vērā Vienošanās 1.5.punktā noteikto, ka komisijas maksa **par Vienošanās noformēšanu ir Ls 50,00 apmērā**, kā arī Vienošanās 16.punktā noteikto, ka „Aizņēmējs apmaksā **visus izdevumus**, kas saistīti ar Vienošanās izpildei nepieciešamo dokumentu apliecināšanu un noformēšanu Kreditora un Bankas vārdā”. No tā secināms, ka Patērētājiem ir jāsedz maksa gan par Vienošanās noformēšanu Ls 50,00 apmērā, gan par Vienošanās izpildei nepieciešamo dokumentu noformēšanu un dokumentu noformēšanu Kreditora un Bankas vārdā. Līdz ar to, ņemot vērā to, ka Patērētājiem jāsedz visas ar Vienošanās izpildei nepieciešamās izmaksas, uzskatāms, ka Vienošanās 1.3.1.apakšpunktā paredzētā komisijas maksa par refinansēšanas procesa nodrošināšanu: EUR 475,97 apmērā ir kompensācija par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa.

4. Patērētāja kreditēšanas līguma definīcija ietverta PTAL 8.panta pirmajā daļā, nosakot, ka „Saskaņā ar patērētāja kreditēšanas līgumu persona, kas nodarbojas ar patērētāja kreditēšanu, piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu. Kredīts noformējams kā atlikts maksājums, aizdevums vai cita finansiāla vienošanās”.

Tādējādi no iepriekš minētā izriet, ka starp *Patērētājiem* un *Banku* noslēgtais *Aizdevuma līgums* ir patērētāja kredītēšanas līgums, jo *Banka* ir noslēgusi *Aizdevuma līgumu*, piešķirot *Patērētājiem* noteiktu naudas summu un nodibinot hipotēku uz nekustamo īpašumu. Līdz ar to uz noslēgto *Aizdevuma līgumu* attiecas *PTAL* un *Noteikumu* prasības par kopējo kredītu izmaksu taisnīgu samazināšanu kredīta pirmstermiņa atmaksas gadījumā. Līdz ar to secināms, ka *Noteikumu* 19.punktā paredzētais aizliegums attiecībā uz kompensācijas pieprasīšanu par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa attiecināms arī uz hipotekāro kredītēšanu.

PTAC norāda, ka kredīta atmaksa pirms noteiktā termiņa ir *Patērētāju* tiesības un nav pieļaujama to ierobežošana. *Bankai*, izsniedzot kredītus, jāņem vērā un jārēķinās ar patērētāju tiesībām atmaksāt kredītu pirms noteiktā termiņa. *Noteikumu* 19.punktā ir noteikts stingrs aizliegums kredīta devējam pieprasīt no patērētāja kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa, paredzot, ka „*Kredīta devējam nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa*”.

Līdz ar to *PTAC* norāda, ka šādā gadījumā *Banka*, pieprasot no *Patērētājiem* kompensāciju (komisijas maksu), pārkāpj *Noteikumu* 19.punkta prasības, ierobežojot *Patērētāju* likumā noteikto tiesību realizāciju, tādējādi pieļaujot *PTAL* 3.panta 7.punktā noteikto patērētāju tiesību pārkāpumu – patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja „*patērētājam nav dota iespēja realizēt atteikuma tiesības, noslēgta līguma atcelšanas, noslēgta līguma nosacījumu grozīšanas vai citas likumīgās vai līgumiskās tiesības*”.

Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* konstatē, ka *Aizdevuma līguma* 2.3.punkta noteikums ir pretrunā ar *Noteikumu* 17.punktu, kurā noteikts, ka patērētājam ir pienākums maksāt procentus tikai par to laikposmu, līdz kuram patērētājs nokārtojis savas kredīta saistības, un *Noteikumu* 19.punkta prasībām, kas aizliedz kredīta devējam pieprasīt no patērētāja kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa.

Kā jau iepriekš norādīts, saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Līdz ar to šāds līguma noteikums nostāda *Patērētājus* neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām un saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu) ir netaisnīgs līguma noteikums.

Ņemot vērā augstāk minēto un pamatojoties uz *PTAL* 3.panta 7.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu, 6.panta sesto un septīto daļu, 8.panta pirmo un trešo daļu, 25.panta ceturtās daļas 4. un 6.punktu, astotās daļas 1.punktu un desmito daļu, *Noteikumu* 17. un 19.punktu, *PTAC* **pieprasa A/S „Rietumu Banka”**:

- 1) pārtraukt pildīt ar *Patērētājiem* (...) un (...) noslēgtā *Aizdevuma līguma* 2.3.punkta noteikumu daļā, kas nosaka, ka „*Gadījumā, ja Aizņēmējs veic Aizdevuma vai tā daļas pirmstermiņa atmaksu refinansējoties uz citu kredītiestādi vai finansu institūciju, Banka ir tiesīga ieturēt komisijas maksu 2% (divu procentu) apmērā no pirmstermiņa atmaksātās Aizdevuma daļas par refinansēšanās procesa nodrošināšanu (..)*”, kas nostāda *Patērētājus* savu interešu aizsardzībai neizdevīgā stāvoklī;

- 2) pārtraukt pildīt ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda paša satura līguma noteikumus kā *Aizdevuma līguma 2.3.punktā* ietvertais līguma noteikums daļā, kas nosaka, ka „*Gadījumā, ja Aizņēmējs veic Aizdevuma vai tā daļas pirmstermiņa atmaksu refinansējoties uz citu kredītiestādi vai finansu institūciju, Banka ir tiesīga ieturēt komisijas maksu 2% (divu procentu) apmērā no pirmstermiņa atmaksātās Aizdevuma daļas par refinansēšanās procesa nodrošināšanu (..)*”, kurus *Banka* un patērētājs nav atsevišķi apsprieduši;
- 3) mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas grozīt tāda paša satura līguma noteikumus kā *Aizdevuma līguma 2.3.punktā* ietvertais līguma noteikums patērētājiem piedāvātajos *Aizdevuma līguma* projektos;
- 4) sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošajā daļā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL 25.panta* desmitās daļas noteikumiem.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma 70.panta* pirmo daļu, *76.panta* pirmo daļu un otro daļu, *79.panta* pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 25.panta* pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 157.

Direktore

(paraksts)

B. Vītoļņa

(zīmogs)

IZRAKSTS PAREIZS